

ПРОЕКТ

Резолюція круглого столу «Екологічні проблеми Херсонської області та шляхи їх розв'язання на засадах збалансованого (сталого) розвитку»

Діяльність промислових і сільськогосподарських підприємств у Херсонській області та нераціональне природокористування зумовлюють велике антропогенне навантаження на навколишнє середовище.

Основними екологічними проблемами Херсонської області є:

- 1) забруднення атмосфери викидами промислових підприємств та автотранспорту;
- 2) забруднення водних об'єктів та морської акваторії скидами забруднюючих речовин зі зворотними водами промислових підприємств, сільськогосподарського та житлово-комунального господарства;
- 3) зниження якості води за гідрохімічними та біологічними показниками;
- 4) високий рівень розораності та деградації сільськогосподарських угідь, підтоплення земель та населених пунктів;
- 5) забруднення довкілля внаслідок щорічного зростання обсягів накопичення небезпечних, твердих побутових та сільськогосподарських відходів;
- 6) зберігання непридатних пестицидів, які забруднюють ґрунти;
- 7) значне антропогенне навантаження на природоохоронні території, низький відсоток заповідання.

У Херсонській області в 2015 р. в атмосферне повітря надійшло 57,1 тис. т забруднюючих речовин від стаціонарних та пересувних джерел забруднення. Частка викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел становить 15,59% обсягу пересувних джерел (84,41%).

Шкідливі викиди в повітряний басейн області здійснювали 449 підприємств. Від них протягом 2015 р. в атмосферу надійшло 8,9 тис. т забруднюючих речовин (без діоксиду вуглецю), що становило 39,9 т в середньому на одне підприємство. Найбільша кількість забруднень потрапила в атмосферу від підприємств м. Херсона (5,4 тис. т, або 60,45%).

Серед загальної кількості викидів 0,4 млн т, або 86,06% хімічних речовин та їхніх сполук створюють парниковий ефект та негативно впливають на зміну клімату. Зокрема, це викиди метану – 4,2 тис. т, сполуки азоту – 0,7 тис. т. Крім того, в атмосферу надійшло 352,7 тис. т діоксиду вуглецю, який має також парникову дію.

Основними забруднювачами довкілля області є підприємства, які виробляють та розподіляють електроенергію, газ та воду (33,87%), зокрема: ПАТ «Укртрансгаз» Херсонське лінійне виробниче управління магістральних газопроводів Філії «Управління магістральних газопроводів «Харківтрансгаз», Державне підприємство «Херсонський морський торговельний порт», Фермерське господарство «Інтегровані агросистеми», ПрАТ

«Херсонський НПЗ», ВАТ «Херсонська ТЕЦ», ПАТ «Херсонський нафтопереробний завод», ПАТ «Херсонський маслозавод».

Скидання забруднених стоків та безповоротний водозабір негативно впливають на водні ресурси. Протягом 2015 р. у водойми скинуто 0,153 млн м³ забруднених стоків. Водні ресурси області найчастіше були забруднені сухим залишком (24,61 тис. т), хлоридами (6,329 тис. т), сульфатами (5,267 тис. т), нітратами (0,436 тис. т).

Скидання забруднюючих речовин зі зворотними водами у поверхневі водні об'єкти у 2015 р. досягло 38,58 тис. т.

Основними забруднювачами водних об'єктів Херсонській області є ВАТ «Херсонський суднобудівний завод» (м. Херсон), Державний завод «Палада» (м. Херсон), МКП «Миколаївводоканал», КП «Міськводоканал» (м. Нова Каховка), МКП «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства м. Херсона», ТОВ «Каланчацький водоканал», МКП «Очисні споруди» (м. Скадовськ), ТОВ «Новокаховський електромашинобудівний завод» (м. Нова Каховка), КВУ «Каховський водоканал» (м. Каховка), ВАТ «Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат», КВУ «Каховський водоканал» (м. Каховка), ТОВ Сільськогосподарське підприємство «Нібулон» (сmt Козацьке).

Серйозну загрозу для довкілля становить діяльність птахо- та тваринницьких комплексів. Вони спричиняють забруднення всіх компонентів природного середовища – водних ресурсів, повітря, ґрунтів.

Антропогенне втручання в гідрологічний режим Дніпра значною мірою позначилося на екологічному стані всього пониззя. Обсяги водних стоків за останні десятиріччя були в межах 42,1–42,5 км³ за рік, що на 20% нижче показника, який спостерігався до впровадження гідротехнічних заходів в басейні Дніпра. Сезонні та короточасні регулювання стоку греблею Каховської ГЕС спричинили незворотні процеси в рівневому та термічному режимах, швидкості течій у водотоках та водоймах цієї ділянки. В гідрографічній мережі посилюються процеси евтрофікації та відмирання малих водотоків і заплавних водойм, які пов'язані переважно з погіршенням водообміну та замуленням водних об'єктів.

За результатами лабораторних вимірювань показників якості та властивостей проб морських вод Азовського моря встановлено перевищення фонових показників (ГДК моря) за загальним залізом та розчинним киснем, за всіма іншими показниками перевищень не встановлено.

Станом на 01.01.2016 р. земельний фонд області становить 2846,1 тис. га. Територія Херсонщини має високу ступінь розораності земель сільськогосподарського призначення (73,6%). Сільськогосподарська освоєність території досягла 81,5%.

Дренажні системи в області захищають від підтоплення 92,5 тис. га та 106 населених пунктів.

За даними Каховської гідрогеолого-меліоративної експедиції, станом на 1 квітня 2016 р. площі з рівнями ґрунтових вод менше ніж 2 м у зоні впливу дренажних систем становлять 15,6 тис. га. Частково підтоплено територію у 62 населених пунктах області, забезпечених дренажними системами.

Занадто незначні обсяги щорічної меліорації ґрунтів зумовлюють збільшення площ засолених та солонцюватих земель, які за останній рік збільшилися, на 201,2 та 246,4 тис. га. Відповідно спостережено також зростання (на 4,31 тис. га) площ солонців.

Через незбалансоване використання мінеральних та органічних добрив, а також недостатню кількість їх внесення, потреба у мінеральних компонентах ґрунту щорічно зростає, що свідчить про їх інтенсивніше споживання, ніж відновлення за рахунок

внесення добрив та надходження з іншими джерелами. Потреба в основних мінеральних компонентах живлення в 2016 р. досягла 112,6 кг/га. Причому, значна частка дефіциту (35–40% цієї кількості) припадає на азот.

Спостерігається прогресуюче падіння показників родючості ґрунтів, яке виражається в динамічному зменшенні вмісту гумусу, основних макро- та мікроелементів, зниженні оціночних критеріїв (агрохімічної та еколого-агрохімічної оцінок, ресурсу родючості) тощо.

Станом на 1 січня 2016 р. у спеціально відведених місцях чи об'єктах та на території підприємств області накопичилось 1107,5 тис. т відходів, з них 2,5 тис. т належать до III класу небезпеки, 1105,0 тис. т – до IV класу.

На підприємствах області протягом 2015 р. утворилось 417,3 тис. т відходів, переважна частина яких (370,7 тис. т, або 88,8%) – відходи IV класу небезпеки, 46,5 тис. т, або 11,1%, – відходи III класу небезпеки. Відходи I та II класів небезпеки становили 0,1 тис. т.

Утворені протягом 2015 р. відходи (417342,1 т) в основному мали рослинне походження. Обсяги цих відходів становили 285,6 тис. т, або 68,5% загальної кількості відходів. Серед інших відходів найбільшу кількість становили відходи тваринного походження – 49,5 тис. т, або 11,9%; побутові та подібні відходи – 33,2 тис. т, або 7,9%.

Протягом 2015 р. в області було утилізовано 66,0 тис. т відходів I–IV класів небезпеки. Частка відходів, що були утилізовані, в загальному обсязі утворених становила 0,2%.

З 698 населених пунктів області узаконено 36 ділянок під полігони ТПВ, що становить 5% від потреби. Як наслідок, через відсутність місць для розміщення відходів на околицях населених пунктів створюються неконтрольовані смітники у лісових масивах та лісосмугах.

Критичною є ситуація з поводженням з відходами в м. Херсоні, де сміттєзвалище, яке знаходиться на водоносному горизонті, експлуатують з порушенням чинного законодавства, що може призвести до проникнення отруйних речовин у питну воду. Граничний термін експлуатації сміттєзвалища – вересень 2017 року. Складною залишається проблема поводження з ТВП м. Олешки (Цюрупинськ), де частину сміття за домовленістю вивозять на Каховський полігон ТПВ.

За результатом інвентаризації, проведеної після останнього вивезення, на території області залишилось 1887,436 т безхазяйних хімічних засобів захисту рослин.

Учасники засідання круглого столу «Екологічні проблеми Херсонської області та шляхи їх розв'язання на засадах збалансованого (сталого) розвитку» зазначили, що для поліпшення стану навколишнього середовища області та запобігання його деградації необхідно здійснити комплексні заходи, зокрема:

Херсонській обласній раді:

- внести зміни та доповнення до Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 року в розділі «Стратегічна ціль С. Екологічна безпека та ресурсозбереження».

Херсонській обласній державній адміністрації:

- створити науково-експертну раду при Обласній державній адміністрації з представників профільних наукових установ та громадських природоохоронних організацій;

- розробити Програму інформування та просвіти населення з питань, що стосуються довкілля;

- сприяти реалізації громадських ініціатив та проектів щодо збереження природного середовища;
- забезпечити збереження та розширення територій ПЗФ та екологічної мережі;
- розробити програму регіонального моніторингу стану довкілля Херсонської області.

Департаменту екології та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації:

- проаналізувати статистику захворюваності населення міст і встановити її залежність від динаміки викидів підприємств для визначення впливу промисловості та сільського господарства на здоров'я населення;
- звернутися до Державної екологічної інспекції з вимогою провести перевірки найбільших підприємств-забруднювачів щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства;
- здійснити заходи щодо винесення меж наявних об'єктів природно-заповідного фонду в натуру, актуалізувати матеріали обґрунтувань для створення нових об'єктів ПЗФ.

Департаменту агропромислового розвитку Херсонської обласної державної адміністрації:

- створити реєстр складів з непридатними пестицидами та забруднених отрутохімікатами ділянок у Херсонській області;
- здійснити поетапне Perezатарювання та зважування непридатних пестицидів з метою подальшого вивезення для екологічно безпечної утилізації;
- організовувати інформаційні заходи та практичні семінари, спрямовані на розвиток органічного землеробства;
- створити умови для спрямування відходів сільськогосподарських культур (соняшнику, кукурудзи, соломи інших зернових культур тощо), які не використовуються у сільському господарстві, для потреб біоенергетики;
- сформуванати реєстр деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених сільськогосподарських земель та для консервації;
- здійснити аналіз земель стосовно можливості їх використання для вирощування енергетичних рослин (енергетичної верби, тополі, міскантусу).

Департаменту житлово-комунального господарства Херсонської обласної державної адміністрації:

- організувати пункти роздільного збирання макулатури, склотари, відпрацьованих батарейок та люмінесцентних ламп. Популяризувати концепцію роздільного збирання відходів серед населення шляхом проведення просвітницько-інформаційних заходів;
- здійснити санацію сміттєзвалищ, що не відповідають нормам екологічної безпеки, зокрема у м. Херсоні;
- модернізувати схеми санітарного очищення населених пунктів області з урахуванням сучасних тенденцій поводження з побутовими відходами;
- реконструювати найбільш зношені каналізаційні очисні споруди у містах та селах області;
- здійснити паспортизацію місць видалення твердих побутових відходів – сільських, селищних та міських сміттєзвалищ;
- здійснити аналіз потенціалу біоенергетичних ресурсів та включити його в енергобаланс області;

- створити умови для використання біоенергетичних технологій в галузі тепло- та гарячого водопостачання області;
- здійснити поетапну реконструкцію котелень з метою використання біомаси як палива;
- сприяти переходу від традиційного централізованого тепло- та гарячого водопостачання до використання доступних місцевих видів палива;
- сприяти розвитку альтернативної енергетики для забезпечення потреб житлово-комунального та приватного секторів.

Херсонському обласному управлінню лісового та мисливського господарства:

- здійснити заліснення деградованих і малопродуктивних земель, непридатних для використання в сільському господарстві, в тому числі енергетичними рослинами.

Державній екологічній інспекції України в Херсонській області:

- перевірити підприємства, які здійснюють утилізацію небезпечних відходів у Херсонській області, щодо дотримання ліцензійних умов та вимог екологічної безпеки;
- здійснити перевірки найбільших підприємств-забруднювачів щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства.

Керівництву ПАТ «Укртрансгаз» Херсонське лінійне виробниче управління магістральних газопроводів Філії «Управління магістральних газопроводів «Харківтрансгаз», Державне підприємство «Херсонський морський торговельний порт», Фермерське господарство «Інтегровані агросистеми», ПАТ «Авангард» (ПАТ «Чорнобаївське»), ПрАТ «Херсонський НПЗ», ВАТ «Херсонська ТЕЦ», ПАТ «Херсонський нафтопереробний завод», ПАТ «Херсонський маслозавод»:

- здійснити екологізацію підприємств, запровадити такі технологічні процеси, які можуть забезпечити високий рівень очищення викидів в атмосферне повітря, тим самим виключаючи або мінімізуючи надходження забруднюючих речовин у атмосферне повітря;

Керівництву ВАТ «Херсонський суднобудівний завод» (м. Херсон), Державний завод «Палада» (м. Херсон), МКП «Миколаївводоканал», КП «Міськводоканал» (м. Нова Каховка), МКП «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства м. Херсона», ТОВ «Каланчацький водоканал», МКП «Очисні споруди» (м. Скадовськ), ТОВ «Новокаховський електромашинобудівний завод» (м. Нова Каховка), КВУ «Каховський водоканал» (м. Каховка), ВАТ «Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат», КВУ «Каховський водоканал» (м. Каховка), ТОВ Сільськогосподарське підприємство «Нібулон» (сmt Козацьке), ПАТ «Авангард» (ПАТ «Чорнобаївське»):

- запровадити вдосконалені технології очищення стічних вод, що забезпечить профілактику впливу одночасно на повітряний басейн, ґрунт, рослинність, ґрунтові та поверхневі води.

Пропозиції та доповнення до Резолюції просимо надсилати на електронну пошту vel@ecoleague.net до 2 жовтня 2017 року